

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา
ใน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
The State of Buddhism learning and teaching
in Faculty of Humanities and Social Sciences
Khon Kaen University

พุทธรักษ์ ปรานนอก¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีเพศ อายุ ระดับชั้นปี วิชาที่เรียน ต่างกัน 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทางพระพุทธศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 275 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ T-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน พบว่า นักศึกษาเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.5 มีอายุระหว่าง 18-20 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.5 ชั้นปีส่วนใหญ่ อยู่ชั้นปีที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.5 รายวิชาที่ลงทะเบียน ลงทะเบียนวิชาพุทธศาสนamahayan มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.7

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีเพศต่างกัน และอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนนักศึกษาอยู่ชั้นปี ต่างกัน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับปัญหาและข้อเสนอแนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านการประเมินผล

ABSTRACT

Research “The status of Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University” is a survey research with following objectives: 1) to study personnel factors of Khon Kaen University students, 2) to study opinion of students towards state of Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, 3) to compare opinion towards the state of Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University with different age, study year and studying subject and 4) problems and suggestions about status of Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University.

A study sample group was 275 bachelor degree study in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. The data were questionnaires and analyzed by computer. The statistic instruments used in data analysis were frequency, an average percentage, means and standard deviation. The population deviation was analyzed by independent t-test and One-way ANOVA was for one way fluctuation. The results of the research were as follows:

1. In academic year 2011, most of the sampling units were female accounting 74.5%, age within 18 – 20 years old accounting 65.5%, studying in the 2nd year accounting 38.5% and studying Mahayana Buddhism subject accounting 20.7%.

2. In overall, students’ opinion towards state of Buddhism learning and teaching was in high level. When considering each aspect, arranging from high mean to low, we found aspect of lecturers followed by aspect of learning and teaching activities and evaluation. As for aspect with lowest mean was factor supporting learning and teaching.

3. The results from comparing personnel factors and opinion towards state of Buddhism teaching and learning in Faculty of Humanities and Social Sciences, in overall 5 aspects, found that students with different sex and age had no different opinion towards status in Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

But students with different study year and Buddhist subject had different opinion towards state in Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University with statistical significant figure at .05.

4. Problems and suggestions about state in Buddhism learning and teaching in Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, in all 5 aspects, were discussed separately : aspect of subject matter, aspect of learning and teaching activities, aspect of factor supporting learning and teaching, aspect of lecturers, aspect of evaluation;

Key words : The State of learning and teaching Buddhist subject, Khon Kaen University

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบัน เป็นยุคข้อมูลข่าวสารสนเทศ บุคคลในสังคมต่างแสวงหาข้อมูลข่าวสารกันอย่างเต็มที่โดยปราศจากการพิจารณาอย่างรอบคอบ จนบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆมากมายขึ้นในสังคม เช่นปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมจัดอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหา เพราะบุคคลในสังคมขาดความรู้ด้านวิถีทางศีลธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลในสังคมให้ความสำคัญต่อการบริโภคทางวัตถุมากเกินไปจนไม่ใส่ใจสิ่งที่เรียกว่า คุณค่าทางจริยธรรม

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลมีความรู้ มีความประพฤติที่ดี และมีความสำนึกถึงสิ่งที่ควรและไม่ควร รู้จักใช้วิจารณญาณในทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ หรือที่เรียกว่า มีวิชา จริยา และปัญญา กล่าวได้ว่า ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพราะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษา

การเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมีอยู่ทุกระดับ โดยเฉพาะที่เน้นมากที่สุดคือการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่ก็ดูเหมือนว่าเป็นวิชาที่ไม่น่าสนใจหรือครูผู้สอนวิชานี้ก็จะเป็นครูที่ไม่สามารถสอนวิชาอื่นได้แล้ว จึงต้องมาสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา ทั้งๆที่พระพุทธศาสนานับเป็นสิ่งที่มีความคู่กับการเริ่มมีชาติไทย และพระพุทธศาสนาเองก็เป็นวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทยตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในฐานะสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี เช่นเดียวกัน โดยเป็นวิชาที่นักศึกษาจากคณะต่างๆได้เลือกลงทะเบียนเรียนเป็นวิชาเลือกเสรี ไม่ได้เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรเหมือนสาขาวิชาอื่นๆ ดังนั้น การเลือกลงทะเบียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาจึงเป็นความสมัครใจที่จะลงเรียนเพื่อศึกษาเพิ่มพูนวิชาความรู้ แต่ก็ปรากฏว่ามีนักศึกษาจากคณะต่างๆลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวนมาก อันแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการศึกษาวิชาทางพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ จะเป็นคุณประโยชน์แก่นักศึกษาอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษาจะได้นำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศชาติที่มีการขัดเกลาทางศีลธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา อันจะนำมาซึ่งการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมต่อไป

ดังนั้น การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาประเมิน วิเคราะห์และวางแผนแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาอันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพด้านคุณธรรมของนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามเจตน์จำนงของมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มุ่งหวังให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิชา จริยาและปัญญา

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน
- 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษากับความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.สมมติฐานในการวิจัย

- 3.1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกัน
- 3.2 นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกัน
- 3.3 นักศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นปีต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกัน
- 3.4 นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

- 4.1 ขอบเขตด้านวิชาทางพระพุทธศาสนา
การจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 6 รายวิชา คือ

- 1) พุทธศาสนาในประเทศไทย
- 2) พุทธศาสนamahayan
- 3) พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน
- 4) พุทธศาสนาเบื้องต้น
- 5) พุทธศาสนพิธี
- 6) การพัฒนาจิต

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตเนื้อหาสภาพการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านเนื้อหาวิชา
- 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
- 5) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน
- 4) ด้านอาจารย์ผู้สอน
- 5) ด้านการประเมินผล

4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ที่ลงทะเบียนและกำลังศึกษาในรายวิชาทางพระพุทธศาสนา ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2554 จากนักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปี จำนวนทั้งหมด 275 คน

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอน และการประเมินผลการเรียนการสอน

5.2 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2554 ทุกคณะ ทุกชั้นปี

5.3 วิชาทางพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ วิชา 419 123 พุทธศาสนาเบื้องต้น 419 125 พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน 419 321 พุทธศาสนามหายาน 419 420 พุทธศาสนาในประเทศไทย 419 126 การพัฒนาจิต เท่านั้น 419 127 พุทธศาสนพิธี

6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษากับความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาทางด้านการเรียนการสอนต่อไป

7.ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นปัจเจกบุคคล คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทางพระพุทธศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวนทั้งหมด 275 คน ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยถือว่าเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีหนึ่งในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ T-test และ F-test การแปลผลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ 1) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00) 2) มาก (ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20) 3) ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40) 4) น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60) 5) น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80)

8.ผลการวิจัย

8.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2554 ประกอบด้วยเพศ อายุ ชั้นปี และรายวิชาที่ลงทะเบียน ผลการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษาเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.5 มีอายุระหว่าง 18-20 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.5 ชั้นปี อยู่ชั้นปีที่ 2 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.5 รายวิชาที่ลงทะเบียน ลงทะเบียนวิชาพุทธศาสนามหายานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.7

8.2 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์โดยรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ถ้าจำแนกในแต่ละด้านได้ผลปรากฏ ดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านเนื้อหาวิชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เนื้อหาวิชามีความเหมาะสม รองลงมาคือ เนื้อหาวิชาเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เนื้อหาวิชาที่เปิดสอนมีความหลากหลาย

2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้าน

กิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมที่ทำตรงตามวัตถุประสงค์ของวิชา รองลงมาคือ กิจกรรมแต่ละครั้งที่ทำสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักศึกษาเข้าเรียนสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีวิทยากรมาให้ความรู้ในรายวิชาที่เรียนเพิ่มเติม

4) ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามและให้คำแนะนำเนื้อหาวิชาการ รองลงมาคือ ตรงต่อเวลาและมีความสม่ำเสมอในการเข้าสอนและเลิกสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการชี้แจงให้นักศึกษาทราบตามแผนการสอนก่อนเริ่มการสอน

5) ด้านการประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลล่วงหน้าไว้ในแผนการสอน รองลงมาคือ มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโดยการกำหนดคะแนนต่าง ๆ

8.3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการหาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมทั้ง 5 ด้านผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษามีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) นักศึกษามีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) นักศึกษาอยู่ชั้นปี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาที่อยู่ชั้นปี 1 มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแตกต่างจากชั้นปีอื่นๆในแทบทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษาที่อยู่ชั้นปี 1 มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างจากชั้นปีอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่านักศึกษาชั้นปีอื่นๆ เนื่องจากเพิ่งเข้าเรียนเป็นปีแรก

4) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักศึกษาที่เรียนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทย วิชาพุทธศาสนา มหายาน และวิชาพุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แตกต่างจากวิชาเรียนอื่นๆในแทบทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ามีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ลงทะเบียนเรียน 3 วิชาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

8.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน พบว่า นักศึกษาได้เสนอปัญหา โดยมีลำดับจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาวิชา มีลำดับจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล และได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาวิชา มีจำนวนน้อยคำตอบที่สุด คือ ด้านการประเมินผล หากจำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านเนื้อหาวิชา นักศึกษาได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านเนื้อหาวิชา โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ เนื้อหาค่อนข้างเยอะ การเรียนมีแต่ตัวหนังสือมากเกินไป จำเป็นต้องใช้เวลาในการอ่านมากทำให้ได้เนื้อหาใหม่แล้วลืมเนื้อหาเก่า มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุดคือ ไม่มีใบความรู้

นักศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านเนื้อหาวิชา โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ควรมีแหล่งให้สืบค้นหรือมีเนื้อหาที่ใช้ภาษาเป็นสากล มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุดคือ เนื้อหาวิชาควรมี

การใช้ภาษาหรือเนื้อหาที่เข้าใจง่ายกว่านี้เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจได้ง่ายและควรจะทำให้มีความน่าสนใจมากกว่านี้ กิจกรรมนอกสถานที่น้อยเกินไปและไม่หลากหลาย และควรพานักศึกษาไปทำบุญที่วัดบ่อยกว่านี้

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ นักศึกษาบางคนเข้าเรียนสาย บางคนนอนหลับ บางคนทานขนม เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม การมีส่วนร่วมในการเรียนของนักศึกษายังน้อยอยู่ มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ การใช้สื่อในการสอนเป็นคลิปวิดีโอ หากคอมพิวเตอร์มีปัญหาจะทำให้เสียเวลาในการจัดกิจกรรมไปด้วย

นักศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ อาจารย์ควรมีมาตรการเด็ดขาดกับนักศึกษาเหล่านั้น อยากทำงานกลุ่มบ้างเพื่อที่จะได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ และรู้จักเพื่อนต่างสาขาต่างคณะมากขึ้น มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ สื่อการเรียนการสอนน่าสนใจมาก แต่อยากให้เน้นถึงรูปภาพที่แสดงให้เห็นถึงความสมจริง

ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ควรมีวิทยากรอื่นๆ มาให้ความรู้เพิ่มเติมเพราะขาดการมีวิทยากรให้ความรู้เพิ่มเติม มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ อุปกรณ์ในห้องเรียนเกิดการชำรุดทำให้การใช้สื่อในการสอนเกิดการล่าช้า

นักศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ควรมีวิทยากรให้ความรู้เพิ่ม มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ รวมเวลาเรียนจาก 2 ชั่วโมง ใน 2 วัน มาเป็นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 2 ชั่วโมง

ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า นักศึกษาไม่ได้เสนอปัญหาด้านนี้ให้ทราบอาจจะเป็นเพราะว่ามีข้อจำกัดบางประการที่ไม่กล้าตอบ ซึ่งเสนอแต่สิ่งที่ไม่เป็นปัญหาในสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอนใช้ทักษะในการสอนนักศึกษาเป็นอย่างดีทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น และไม่น่าเบื่อเหมือนวิชาอื่น สามารถสอนนักศึกษาให้เข้าใจและง่ายต่อการเรียน ให้ความรู้อย่างเต็มที่และเป็นกันเอง จากยากกลายเป็นง่ายเพราะการนำเสนอการสอนของอาจารย์ จำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ อาจารย์สอนสนุก มาเรียนแล้วมีความสุข

นักศึกษาได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นลักษณะเดียวกัน คือ เสนอแนะให้ปฏิบัติในสิ่งที่เห็นว่าดีต่อไป ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ อาจารย์สอนดีมากเรียนแล้วสบายๆ

ไม่่วง เป็นวิชาที่ชอบมากที่สุดตั้งแต่เรียนมา สนุก และเป็นกันเองกับนักศึกษา มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันดีทำให้บรรยากาศในห้องเรียนดี น่าเรียนและทำให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวและสนใจในการเรียนอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างได้ดี จดจำรายละเอียดในเรื่องได้ดี มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ ถ้ามีโอกาสอยากลงเรียนกับอาจารย์อีก

ด้านการประเมินผล พบว่า นักศึกษาได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการประเมินผล โดยมีจำนวนมากคำตอบที่สุด คือ สอบบ่ออ่านไม่ทัน มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ มีการสอบเก็บคะแนนทุกครั้งหลังจบบทเรียนแต่ละบท บางครั้งก็ไม่ได้อ่านหนังสือมาจึงทำให้ได้คะแนนน้อย

นักศึกษา ได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านการประเมินผล โดยมีจำนวนคำตอบมากที่สุด คือ ควรมีการสอบน้อยกว่านี้ มีจำนวนคำตอบน้อยที่สุด คือ อยากให้อาจารย์บอกล่วงหน้า 2 สัปดาห์ก่อนสอบเพื่อจะได้มีความพร้อมมากกว่านี้

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ควรมีนโยบายส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมให้มีการอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านกิจกรรมการเรียนการสอนค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ
- 2) ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ
- 3) ส่งเสริมการสัมมนาปรับปรุงเนื้อหาในรายวิชาทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้มีความกระชับและเหมาะสมกับภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านเนื้อหาวิชาค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ

9.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีมิติครบรอบด้าน
- 2) ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมในการเรียนการสอนวิชาทางพระพุทธศาสนาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3) การศึกษาวิจัยเนื้อหาวิชาทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
ของนักศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกสารอ้างอิง

- ประพัฒน์ จำปาไทย. (2535). ความพึงพอใจของนิสิตต่อการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะครู
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนพร เวือมประโคน. (2543). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาของสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรเทพ ไทยรัก. (2539). ทักษะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). เทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ส่วนวิจัยและพัฒนา สำนัก
มาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ ไชยกิจบุญโญ. (2547). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. คู่มืออาจารย์. ขอนแก่น :
สำนักนวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ. (2542). การส่งเสริมคุณภาพกระบวนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย :
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุปิยา ทาปทา. (2546). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545.
รายงานการวิจัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุพัตรา ครองยุทธและคณะ. (2545). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2545. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รติกร นันทวิสิทธิ์. (2551). ความคิดเห็นของนักศึกษาคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครู
วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเข้เกรา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์
เพื่อพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจะเข้เกรา.
- เรณู สัจจเวทะ . (2546). ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพ
ระยะสั้นประเภทวิชาพาณิชยกรรม วิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.